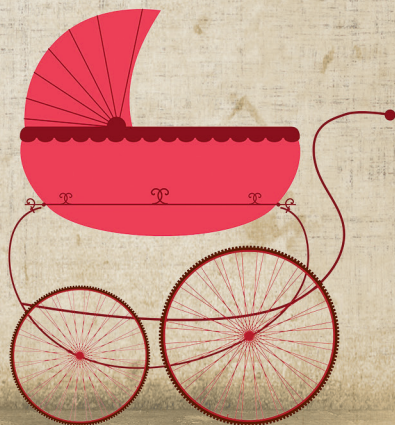

ΛΕΪΛΑ ΣΛΙΜΑΝΙ

ΓΛΥΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΒΡΑΒΕΙΟ GONCOURT 2016

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΕ 31 ΧΩΡΕΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: CHANSON DOUCE

Από τις Εκδόσεις Gallimard, Παρίσι 2016

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Γλυκό τραγούδι**

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Leïla Slimani

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Τίτিকা Δημητρούλια

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Ευδοξία Μπινοπούλου

ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Νέλλυ Βασιλείου

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Éditions Gallimard, 2016

© Φωτογραφιών εξωφύλλου: norbertsobolewski/123RF,
Nataliya Dolotko/123RF

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2017

Πρώτη έκδοση: Μάιος 2017

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-1989-3

Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-1990-9

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Έδρα: Τατοΐου 121, 144 52 Μεταμόρφωση

Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: 2102804800 · fax: 2102819550 · e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr · <http://blog.psychogios.gr>

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

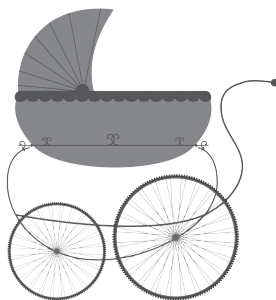
Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Tel.: 2102804800 · fax: 2102819550 · e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr · <http://blog.psychogios.gr>

ΛΕΪΛΑ ΣΛΙΜΑΝΙ

ΓΛΥΚΟ
ΤΡΑΓΟΥΔΙ

*Μετάφραση:
Τίτικα Δημητρούλια*

Στον Εμίλ

Η δεσποινίς Βέτζις ήρθε απ' τη Διαχωριστική γραμμή, για να προσέχει τα παιδιά μιας κυρίας [...]. Η κυρία είπε ότι η δεσποινίς Βέτζις ήταν μια κακή, βρόμικη νταντά κι απρόσεκτη. Ποτέ δε σκέφτηκε ότι η δεσποινίς Βέτζις είχε να ζήσει τη δική της ζωή και ανησυχούσε για τις δικές της υποθέσεις κι ότι αυτές οι υποθέσεις ήταν τα σημαντικότερα πράγματα στον κόσμο για τη δεσποινίδα Βέτζις.

Ράντγιαρντ Κίπλινγκ,
*Απλές ιστορίες από τους λόφους**

«Καταλαβαίνετε, καταλαβαίνετε τάχα, ευγενέστατε κύριε, τι σημαίνει να μην έχεις πια να πας πουθενά;» θυμήθηκε ξάφνου τη χτεσινή ερώτηση του Μαρμελάντοβ. «Διότι πρέπει ο κάθε άνθρωπος κάπου να μπορεί να πάει. Οπουδήποτε...»

Ντοστογιέφσκι, *Έγκλημα και τιμωρία***

* Μτφρ. Τίνα Πλυτά, εκδ. Ζαχαρόπουλος, 1999.

** Μτφρ. Άρης Αλεξάνδρου, τόμ. Ι, εκδ. Γκοβόστη, 1990.

Το μωρό πέθανε. Μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα. Ο γιατρός τούς διαβεβαίωσε ότι δεν υπέφερε. Το ξάπλωσαν μέσα σε έναν γκριζο σάκο και έκλεισαν το φερμουάρ πάνω από το εξαρθρωμένο σώμα του, που το είχαν βρει ανάμεσα στα παιχνίδια. Η μικρή, πάλι, ήταν ακόμη ζωντανή όταν ήρθε το ασθενοφόρο. Έδωσε μάχη, σαν θηρίο. Βρήκαν ίχνη πάλης, κομματάκια δέρμα κάτω από τα μαλακά της νύχια. Στο ασθενοφόρο που την πήγαινε στο νοσοκομείο ήταν σε υπερδιέγερση, τρανταζόταν από σπασμούς. Με τα μάτια γουρλωμένα, έμοιαζε να αναζητά αέρα ν' ανασάνει. Το λαρύγγι της ήταν γεμάτο αίμα. Τα πνευμόνια της ήταν διάτρητα και είχε χτυπήσει με δύναμη το κεφάλι της στην μπλε συρταριέρα.

Φωτογράφισαν τη σκηνή του εγκλήματος. Η αστυνομία πήρε αποτυπώματα και μέτρησε την επιφάνεια του μπάνιου και του παιδικού δωματίου. Στο πάτωμα, το χαλί με τις πριγκίπισσες ήταν μούσκεμα στο αίμα. Η αλλαξιάρα ήταν μισοαναποδογυρισμένη. Πήραν τα παιχνίδια, μαζεμένα και σφραγισμένα σε διάφανες σακούλες. Ακόμα και η μπλε συρταριέρα θα χρησιμοποιηθεί στη δίκη.

Η μητέρα ήταν σε κατάσταση σοκ. Αυτό έλεγαν οι πρώτες βοήθειες, το έλεγαν και οι αστυνομικοί, το έγραψαν κι οι δημοσιογράφοι. Μπαίνοντας στο δωμάτιο όπου κείτονταν τα παιδιά της, ούρλιαξε, ένα ουρλιαχτό μέσα από τα βάθη της ψυχής της, σαν της λύκαινας. Σείστηκαν οι τοίχοι. Η μαγιάτικη μέρα σκοτεινίασε. Έκανε εμετό και έτσι τη βρήκε η αστυνομία, με τα ρούχα λερωμένα, κουκουβισμένη στο δωμάτιο, να έχει έναν δαιμονισμένο λόξιγκα. Ούρλιαζε ώσπου να γίνουν τα πνευμόνια της κομμάτια. Ο νοσοκόμος του ασθενοφόρου έγνεψε διακριτικά με το κεφάλι και την πήραν, παρά την αντίσταση και τις κλοτσιές της. Την ανασήκωσαν σιγά σιγά και η νεαρή ειδικευόμενη γιατρίνα των Πρώτων Βοηθειών της έκανε μια ηρεμιστική ένεση. Ήταν ο πρώτος μήνας της, της γιατρίνας.

Αλλά έπρεπε να σώσουν και την άλλη. Με τον ίδιο επαγγελματισμό, με αντικειμενικότητα. Δεν κατάφερε να πεθάνει. Μόνο να σκορπίσει τον θάνατο κατάφερε. Έκοψε τις φλέβες και στους δυο καρπούς της και κάρφωσε το μαχαίρι στον λαιμό της. Έπεσε αναισθητη μπροστά στο παιδικό κρεβατάκι. Τη σήκωσαν, της πήραν τον σφυγμό και την πίεση. Την έβαλαν σε ένα φορείο και η νεαρή ειδικευόμενη πίεζε με το χέρι τον λαιμό της.

Οι γείτονες μαζεύτηκαν στην είσοδο της πολυκατοικίας. Γυναίκες κυρίως. Ετοιμάζονται να πάνε να πάρουν

τα παιδιά από το σχολείο. Κοιτάζουν το ασθενοφόρο με μάτια πρησμένα από το κλάμα. Κλαίνε και ρωτάνε τι έγινε. Σηκώνονται στις μύτες των ποδιών. Προσπαθούν να διακρίνουν τι γίνεται πίσω από τις κορδέλες της αστυνομίας, μέσα στο ασθενοφόρο που ξεκινάει με τη σειρήνα να ουρλιάζει. Λένε τι ξέρουν η μία στην άλλη, ψιθυριστά, στο αυτί. Ήδη το νέο κυκλοφορεί. Έγινε μεγάλο κακό με τα παιδιά.

Είναι μια ωραία πολυκατοικία στην οδό Οτβίλ, στο δέκατο διαμέρισμα. Μια πολυκατοικία όπου οι ένοικοι μπορεί να μη γνωρίζονται, αλλά καλημερίζονται με θέρμη. Το διαμέρισμα των Μασέ είναι στον πέμπτο όροφο. Είναι το πιο μικρό διαμέρισμα του κτιρίου. Όταν γεννήθηκε το δεύτερο παιδί τους, ο Πολ και η Μιριάμ έκλεισαν με διαχωριστικό το μισό σαλόνι τους και κοιμούνται έτσι σε ένα μικροσκοπικό δωμάτιο, ανάμεσα στην κουζίνα και το παράθυρο που βλέπει στον δρόμο. Στη Μιριάμ άρεσαν τα παλιά έπιπλα και τα βερβέρικά χαλιά. Στον τοίχο έχει κρεμάσει γιαπωνέζικες γκραβούρες.

Σήμερα, γύρισε πιο νωρίς. Φρόντισε να τελειώσει πιο γρήγορα μια σύσκεψη και άφησε έναν φάκελο να τον μελετήσει την άλλη μέρα. Καθισμένη στη βοηθητική θέση στον συρμό της γραμμής 7, σκεφτόταν ότι θα κάνει έκπληξη στα παιδιά. Κατέβηκε και πέρασε από τον φούρνο. Αγόρασε μια μπαγκέτα, ένα γλυκό για τα

μικρά και ένα κέικ πορτοκάλι για την νταντά. Είναι το αγαπημένο της.

Σκεφτόταν να τα πάει στα αλογάκια. Θα πήγαιναν μαζί να ψωνίσουν για το βραδινό. Η Μιλά θα ζητούσε ένα παιχνίδι, ο Αντάμ, στο καρότσι του, θα πιπιλούσε μια κόρα ψωμί.

Ο Αντάμ είναι νεκρός. Σε λίγο θα είναι νεκρή και η Μιλά.

Οχι ξένους χωρίς χαρτιά, σύμφωνοι; Η παραδουλεύτρα κι ο μπογιατζής, εντάξει, δε με πειράζει. Πρέπει να δουλέψουν κι αυτοί οι άνθρωποι, αλλά για να κρατάνε τα παιδιά όχι, είναι πολύ επικίνδυνο. Δε θέλω κάποιον που θα φοβάται να καλέσει την αστυνομία ή να πάει στο νοσοκομείο αν συμβεί κάτι. Κατά τα άλλα, να μην είναι καμία πολύ μεγάλη, να μη φοράει μαντίλα και να μην καπνίζει. Σημασία έχει να είναι ζωηρή και διαθέσιμη. Να δουλεύει για να μπορούμε κι εμείς να δουλεύουμε». Ο Πολ τα ετοίμασε όλα. Έκανε έναν κατάλογο με ερωτήσεις και προέβλεψε μια συνέντευξη τριάντα λεπτών. Έκλεισαν το απόγευμα του Σαββάτου τους για να βρουν νταντά για τα παιδιά τους.

Μερικές ημέρες νωρίτερα, καθώς η Μιριάμ συζητούσε για την αναζήτηση νταντάς με τη φίλη της την Εμά, εκείνη της παραπονέθηκε για τη γυναίκα που κρατούσε τα αγόρια της. «Η νταντά έχει δυο γιους εδώ πέρα κι έτσι δεν μπορεί ποτέ να μείνει πιο αργά ή να τα κρατήσει βράδυ. Δεν είναι καθόλου πρακτικό αυτό. Να το έχεις στον νου σου όταν θα κάνεις τις συνεντεύξεις. Αν έχει παιδιά, καλύτερα να είναι πίσω, στη χώρα της». Η

Μιριάμ την είχε ευχαριστήσει για τη συμβουλή. Αλλά στην πραγματικότητα τα λόγια της Εμά την είχαν ενοχλήσει. Αν ένας εργοδότης είχε μιλήσει για εκείνη ή για μια άλλη φίλη τους μ' αυτό τον τρόπο, θα είχαν βάλει τις φωνές ενάντια στη διακριτική μεταχείριση. Της φαινόταν τρομερό να αποκλείεται μια γυναίκα από τη δουλειά επειδή έχει παιδιά. Προτιμάει να μην το συζητήσει το ζήτημα με τον Πολ. Ο Πολ είναι σαν την Εμά: πραγματιστής, και βάζει την οικογένεια και τη δουλειά του πάνω από όλα.

Εκείνο το πρωί, είχαν πάει για ψώνια οικογενειακά, και οι τέσσερις. Η Μιλά στους ώμους του Πολ, ο Αντάμ κοιμισμένος στο καρότσι του. Αγόρασαν λουλούδια και τώρα τακτοποιούν το διαμέρισμα. Θέλουν να κάνουν καλή εντύπωση στις νταντάδες που θα παρελάσουν. Μαζεύουν τα βιβλία και τα περιοδικά που σέρνονται στο πάτωμα, κάτω από το κρεβάτι τους, ως και στο μπάνιο. Ο Πολ ζητάει από τη Μιλά να βολέψει τα παιχνίδια της σε μεγάλα πλαστικά κουτιά. Το κοριτσάκι αρνείται κλαψουρίζοντας και τελικά τα στοιβάζει αυτός κόντρα στον τοίχο. Διπλώνουν τα ρούχα των παιδιών, αλλάζουν σεντόνια στα κρεβάτια. Καθαρίζουν, πετάνε, προσπαθούν μετά μανίας να αερίσουν το διαμέρισμά τους, όπου κοντεύουν να σκάσουν. Θα ήθελαν να δείξουν στις νταντάδες ότι είναι καθωσπρέπει άνθρωποι, σοβαροί και τακτικοί, που προσπαθούν να κά-

νουν το καλύτερο για τα παιδιά τους. Να τους δώσουν να καταλάβουν ότι αυτοί είναι τα αφεντικά.

Η Μιλά κι ο Αντάμ κοιμούνται για μεσημέρι. Η Μιριάμ και ο Πολ κάθονται στα πόδια του κρεβατιού τους. Αγχωμένοι και συγχυσμένοι. Δεν έχουν ποτέ εμπιστευτεί σε κανέναν τα παιδιά τους. Η Μιριάμ τελείωνε τη Νομική όταν έμεινε έγκυος στη Μιλά. Πήρε το πτυχίο της δυο εβδομάδες προτού γεννήσει. Ο Πολ έκανε πρακτική και άλλη πρακτική, γεμάτος μ' αυτή την αισιοδοξία που είχε γοητεύσει τη Μιριάμ όταν τον συνάντησε. Ήταν σίγουρος ότι θα μπορούσε να δουλεύει για δύο. Ήταν σίγουρος ότι θα κάνει καριέρα ως μουσικός παραγωγός, παρά την κρίση και τη λιτότητα.

Η Μιλά ήταν ένα παιδί μη μου άπτου, ανήσυχο, έκλαιγε όλη την ώρα. Δεν έπαιρνε βάρος, αρνιόταν το στήθος της μητέρας της, αλλά και τα μπιμπερό που ετοιμάζε ο πατέρας της. Σκυμμένη πάνω από την κούνια, η Μιριάμ είχε ξεχάσει τον έξω κόσμο. Μοναδική της φιλοδοξία ήταν να καταφέρει να βάλει κάμποσα γραμμάρια το λιπόσαρκο και φωνακλάδικο κοριτσάκι της. Ούτε που καταλάβαινε πώς περνούσαν οι μήνες. Ο Πολ κι εκείνη δεν άφηναν ποτέ τη Μιλά. Έκαναν πως δεν έβλεπαν ότι οι φίλοι τους εκνευρίζονταν και έλεγαν πίσω από την πλάτη τους πως ένα μωρό δεν έχει καμιά δουλειά

στα μπαρ και στα εστιατόρια. Αλλά η Μιριάμ δεν ήθελε ούτε ν' ακούσει για νταντά. Μόνο εκείνη μπορούσε να ικανοποιήσει τις ανάγκες της κόρης της.

Η Μιλά ήταν ενάμισι έτους όταν η Μιριάμ έμεινε ξανά έγκυος. Πάντα υποστήριζε ότι ήταν ατύχημα. «Το χάπι δεν παρέχει ποτέ εκατό τοις εκατό προστασία», έλεγε γελώντας με τις φίλες της. Στην πραγματικότητα, την εγκυμοσύνη αυτή την είχε προσχεδιάσει. Ο Αντάμ ήταν μια δικαιολογία για να μην εγκαταλείψει τη θαλπωρή του σπιτιού. Ο Πολ δεν είχε εκφράσει την παραμικρή επιφύλαξη. Είχε μόλις προσληφθεί ως βοηθός ηχολήπτη σε ένα φημισμένο στούντιο όπου ξημεροβραδιαζόταν, έρμαιο στις ιδιοτροπίες και στα προγράμματα των καλλιτεχνών. Κολλημένη στα μικρά της, όπως οι μαμάδες στο ζωικό βασίλειο, η γυναίκα του έδειχνε πανευτυχής. Ζούσαν μέσα σε κουκούλι, μακριά από τον κόσμο και τους άλλους, και έτσι ήταν προστατευμένοι από τα πάντα.

Έπειτα όμως ο χρόνος άρχισε να φαίνεται ατελείωτος, η καλοκουρδισμένη οικογενειακή μηχανή άρχισε να χάνει. Οι γονείς του Πολ, που τους βοηθούσαν συνήθως όταν γεννήθηκε η μικρή, άρχισαν να περνούν όλο και περισσότερο καιρό στο σπίτι στο χωριό, όπου είχαν βάλει μπρος μεγάλες δουλειές. Έναν μήνα προτού γεννηθεί η Μιριάμ, οργάνωσαν ένα ταξίδι στην Ασία και ειδοποίησαν τον Πολ την τελευταία στιγμή. Εκείνος κα-

τασυγχύστηκε και παραπονιόταν στη Μιριάμ για τον εγωισμό των γονιών του και την επιπολαιότητά τους. Αλλά η Μιριάμ είχε ανακουφιστεί. Δεν την άντεχε καθόλου μες στα πόδια της τη Σιλβί. Άκουγε χαμογελαστή τις συμβουλές της πεθεράς της, ξεροκατάπινε όταν την έβλεπε να ψάχνει στο ψυγείο και να μην της αρέσουν τα τρόφιμα που έβρισκε. Η Σιλβί αγόραζε βιολογικές σαλάτες. Ετοίμαζε το φαγητό της Μιλά και άφηνε την κουζίνα σε κακό χάλι. Εκείνη και η Μιριάμ δε συμφωνούσαν ποτέ, σε τίποτα, κι έτσι στο διαμέρισμα επικρατούσε μια συμπαγής δυσφορία, που σιγόβραζε και ανά πάσα στιγμή μπορούσε να εξελιχθεί σε κλοτσοπατινάδα. «Άσε τους γονείς σου να ζήσουν. Έχουν δικαίωμα να χαρούν τώρα που δεν έχουν υποχρεώσεις», είχε πει τελικά η Μιριάμ στον Πολ.

Δεν είχε καταλάβει το μέγεθος της επικείμενης αλλαγής. Με δυο παιδιά, όλα έγιναν πιο περίπλοκα: τα ψώνια, το μπάνιο των παιδιών, η επίσκεψη στον γιατρό, οι δουλειές στο σπίτι. Οι λογαριασμοί συσσωρεύτηκαν. Η Μιριάμ έχασε το κέφι της. Άρχισε να σιχαίνεται τις βόλτες στο πάρκο. Οι χειμωνιάτικες μέρες τής φαίνονταν ατελείωτες. Οι ιδιοτροπίες της Μιλά τής έσπαγαν τα νεύρα και τα πρώτα ψελλίσματα του Αντάμ τής ήταν αδιάφορα. Ένωθε κάθε μέρα όλο και πιο έντονη την ανάγκη να περπατάει μόνη της και ήθελε να ουρλιάξει σαν την τρελή μέσα στον δρόμο. Με

καταβροχθίζουν ζωντανή, συλλογιζόταν μερικές φορές.

Ζήλευε τον άντρα της. Το βράδυ τον περίμενε όλο ένταση πίσω από την πόρτα. Για μια ολόκληρη ώρα παραπονιόταν για τα παιδιά που φώναζαν, για το σπίτι που ήταν μικρό, για τον χρόνο που δεν είχε για τον εαυτό της. Όταν τον άφηνε να μιλήσει και εκείνος της διηγιόταν τις απίστευτες ηχογραφήσεις ενός συγκροτήματος χιπ χοπ, του πετούσε στα μούτρα: «Είσαι πολύ τυχερός». Κι εκείνος αποκρινόταν: «Όχι, εσύ είσαι πολύ τυχερή. Θα ήθελα τόσο μα τόσο πολύ να τα βλέπω να μεγαλώνουν». Σ' αυτό το παιχνίδι δεν υπήρχε ποτέ νικητής.

Τη νύχτα, ο Πολ κοιμόταν δίπλα της βαριά, όπως κοιμούνται όσοι εργάζονται σκληρά την ημέρα και δικαιούνται να ξεκουραστούν όπως τους πρέπει. Εκείνη την έτρωγε η πικρία και η στενοχώρια. Σκεφτόταν τις προσπάθειες που είχε κάνει για να ολοκληρώσει τις σπουδές της, παρότι δεν είχε χρήματα ούτε υποστήριξη από τους γονείς της. Τη χαρά που είχε νιώσει όταν έγινε δεκτή στο δικηγορικό σώμα και φόρεσε για πρώτη φορά τη δικηγορική τήβεννο, και ο Πολ την έβγαλε φωτογραφία μπροστά στην πόρτα της πολυκατοικίας τους, περήφανη και χαμογελαστή.

Για πολλούς μήνες, παρίστανε ότι αντέχει την κατάσταση. Δεν μπορούσε να πει πόσο πολύ ντρεπόταν, ούτε καν στον Πολ. Πώς ένιωθε ότι πεθαίνει, καθώς δεν εί-

χε τίποτε άλλο να κουβεντιάσει πέρα από τις σαχλαμάρες των παιδιών και τις συζητήσεις κάποιων αγνώστων που κρυφάκουγε στο σούπερ μάρκετ. Άρχισε να αρνείται όλες τις προσκλήσεις για φαγητό, να μην απαντάει στα τηλεφωνήματα των φίλων της. Ήταν παρά πολύ δύσπιστη, ειδικά με τις γυναίκες, που γίνονται μερικές φορές τόσο σκληρές. Όλες εκείνες που παρίσταναν ότι τη θαυμάζουν ή, ακόμα χειρότερα, ότι τη ζηλεύουν, ευχαρίστως θα τις στραγγάλιζε. Δεν άντεχε άλλο να τις ακούει να παραπονιούνται για τη δουλειά τους, που δε βλέπουν αρκετά τα παιδιά τους. Περισσότερο από οτιδήποτε άλλο φοβόταν τους αγνώστους. Αυτούς που τη ρωτούσαν αθώα τι δουλειά κάνει και γύριζαν από την άλλη όταν απαντούσε *οικιακά*.

Μια μέρα, καθώς έκανε τα ψώνια της στο «Μονοπρί» στη λεωφόρο Σεν-Ντενί, διαπίστωσε ότι είχε βουτηξει άθελά της κάτι παιδικές κάλτσες, που είχαν ξεχαστεί στο καροτσάκι. Κόντευε να φτάσει στο σπίτι και θα μπορούσε να γυρίσει πίσω και να τις επιστρέψει, αλλά δεν το έκανε. Δεν το είπε στον Πολ. Δεν ήταν τίποτα το σημαντικό, αλλά δεν μπορούσε να σταματήσει να το σκέφτεται. Έπειτα από αυτό το συμβάν, πήγαινε τακτικά στο «Μονοπρί» και έκρυβε στο καρότσι του γιου της ένα σαμπουάν, μια κρέμα, ένα κραγιόν που ποτέ δε

θα φορούσε. Ήξερε πολύ καλά ότι αν τυχόν την έπιαναν θα το έπαιζε μητέρα που έχει χίλια δυο στο κεφάλι της και θα την πίστευαν, πως τα πήρε κατά λάθος. Μ' αυτές τις αστείες κλοπές εκστασιαζόταν. Γελούσε μόνη της μες στον δρόμο, έχοντας την αίσθηση ότι κοροϊδεύει ολόκληρο τον κόσμο.

Όταν συνάντησε τυχαία τον Πασκάλ, θεώρησε το γεγονός σημαδιακό. Ο παλιός συμφοιτητής της από τη Νομική δεν τη γνώρισε αμέσως: φορούσε ένα παντελόνι πάρα πολύ φαρδύ, παλιές μπότες και είχε μαζέψει κότσο τα άλουστα μαλλιά της. Στεκόταν όρθια μπροστά στα αλογάκια, από όπου η Μιλά αρνιόταν να κατέβει. «Τελευταίος γύρος», έλεγε κάθε φορά που η κόρη της, γραπωμένη απ' το αλογάκι της, περνούσε από μπροστά της και της έγνεφε. Σήκωσε τα μάτια· ο Πασκάλ τής χαμογέλουσε κι είχε ανοίξει τα χέρια για να δείξει τη χαρά και την έκπληξή του. Του αντιγύρισε το χαμόγελο, με τα χέρια γαντζωμένα στο καροτσάκι. Ο Πασκάλ δεν είχε πολύ χρόνο, αλλά κατά τύχη το ραντεβού του ήταν πλάι στο σπίτι της Μιριάμ. «Ετοιμαζόμουν κι εγώ να φύγω. Πάμε να περπατήσουμε μαζί;» του πρότεινε.

Η Μιριάμ βούτηξε τη Μιλά, που άρχισε να στριγκλίζει. Αρνιόταν να προχωρήσει και η Μιριάμ επέμενε να χαμογελάει, να παριστάνει ότι ελέγχει την κατάστα-

ση. Όλη την ώρα σκεφτόταν το παλιό πουλόβερ που φορούσε κάτω από το παλτό και ο Πασκάλ θα είχε δει τον λιωμένο λαιμό του. Περνούσε και ξαναπερνούσε με μανία τα χέρια στους κροτάφους της, λες και μπορούσε έτσι να στρώσει τα ξερά και μπερδεμένα μαλλιά της. Ο Πασκάλ έδειχνε να μην καταλαβαίνει το παραμικρό. Της είπε για το γραφείο που είχε στήσει με δύο συναδέλφους από το ίδιο έτος, για τις δυσκολίες και τις χαρές τού να έχει κανείς δική του δουλειά. Ρουφούσε τα λόγια του. Η Μιλά τη διέκοπτε όλη την ώρα και η Μιριάμ θα έδινε τα πάντα για να πάψει. Χωρίς να πάρει τα μάτια της από τον Πασκάλ, έψαχνε στις τσέπες της, στην τσάντα της, να βρει ένα γλειφιτζούρι, μια καραμέλα, κάτι, οτιδήποτε για να εξαγοράσει τη σιωπή της κόρης της.

Ο Πασκάλ ούτε που κοίταξε τα παιδιά. Δεν τη ρώτησε πώς τα λένε. Δεν έδειξε να τον αγγίζει και να τον συγκινεί ούτε καν η γαλήνια κι αξιολάτρευτη όψη του Αντάμ, που κοιμόταν στο καρότσι του.

«Εδώ είμαι». Ο Πασκάλ τη φίλησε στο μάγουλο. «Πολύ χάρηκα που σε ξαναείδα», είπε και μπήκε σε μια πολυκατοικία, κι η Μιριάμ τινάχτηκε με τον γδούπο που έκανε κλείνοντας η βαριά γαλάζια πόρτα. Βάλλθηκε να προσεύχεται σιωπηρά. Στεκόταν μες στον δρόμο κι ήταν τόσο απελπισμένη, που θα μπορούσε να καθίσει καταγής και να βάλει τα κλάματα. Ήθελε να

γραπωθεί από το πόδι του Πασκάλ, να τον ικετέψει να την πάρει μαζί του, να της δώσει μια ευκαιρία. Γυρίζοντας στο σπίτι, ήταν συντετριμμένη. Κοίταξε τη Μιλά, που έπαιζε ήσυχα. Έκανε μπάνιο το μωρό και σκέφτηκε ότι ετούτη η ευτυχία, η απλή, βουβή ευτυχία του εγκλεισμού, δεν της έφτανε για παρηγοριά. Ο Πασκάλ σίγουρα θα την κορόιδευε. Μπορεί να είχε τηλεφωνήσει σε παλιούς συμφοιτητές τους από τη σχολή για να τους εξιστορήσει τη θλιβερή ζωή της Μιριάμ, που «έχει γίνει αγνώριστη» και «δεν έκανε την αναμενόμενη καριέρα».

Όλη τη νύχτα, φανταστικές συζητήσεις τής τριβέλιζαν τον νου. Την άλλη μέρα, μόλις είχε βγει από το ντους όταν άκουσε τον ήχο του μηνύματος στο κινητό. *Δεν ξέρω αν σκέφτεσαι να επιστρέψεις στη δικηγορία. Αν ναι, το συζητάμε.* Η Μιριάμ λίγο έλειψε να ουρλιάξει από τη χαρά της. Άρχισε να χοροπηδάει μες στο σπίτι και πήρε αγκαλιά τη Μιλά που ρωτούσε: «Τι έγινε, μαμά; Γιατί γελάς;» Αργότερα, η Μιριάμ αναρωτήθηκε αν ο Πασκάλ είχε καταλάβει την απελπισία της ή πολύ απλά είχε θεωρήσει πως είχε τύχη βουνό να πέσει πάνω στη Μιριάμ Σαρφά, την πιο σοβαρή φοιτήτρια που είχε γνωρίσει ποτέ στη ζωή του. Μπορεί και να είχε σκεφτεί ότι θα ήταν ο ευτυχέστερος των θνητών αν μπορούσε να προσλάβει μια γυναίκα σαν εκείνη, να την ξαναφέρει στο ακροατήριο.

Η Μιριάμ μίλησε στον Πολ και απογοητεύτηκε με την αντίδρασή του, όταν εκείνος σήκωσε τους ώμους. «Μα δεν είχα καταλάβει ότι ήθελες να δουλέψεις». Την έπιασε τρομερός θυμός, πιο τρομερός από ό,τι έπρεπε. Η συζήτηση γρήγορα πήρε κακή τροπή. Τον είπε εγωιστή, χαρακτήρισε τη στάση του επιπόλαιη. «Εντάξει, να δουλέψεις, δεν έχω αντίρρηση, αλλά με τα παιδιά τι θα κάνουμε;» Κορόιδευε, γελοιοποιώντας ξαφνικά τις δικές της φιλοδοξίες, δημιουργώντας της ακόμα πιο έντονη την αίσθηση ότι ήταν πραγματικά έγκλειστη μέσα σ' αυτό το διαμέρισμα.

Όταν ηρέμησαν, εξέτασαν υπομονετικά τις επιλογές που είχαν. Ήταν τέλη Γενάρη· δεν είχαν καμία ελπίδα να βρουν θέση σε παιδικό σταθμό ή σε κέντρο δημιουργικής απασχόλησης. Δεν ήξεραν κανέναν στη δημαρχία. Και αν ξανάπιανε δουλειά, θα βρίσκονταν εισοδηματικά σε πολύ δυσχερή θέση: ήταν πολύ πλούσιοι για να λάβουν επίδομα και πολύ φτωχοί για να μπορούν να προσλάβουν γκουβερνάντα. Αυτή τη λύση πάντως διάλεξαν, αφού ο Πολ αποφάνθηκε: «Υπολογίζοντας τις υπερωρίες, εσύ κι η νταντά θα βγάζετε περίπου τα ίδια χρήματα. Αλλά τέλος πάντων, αν νομίζεις ότι έτσι θα είσαι καλά...» Από την κουβέντα αυτή της έμεινε μια πικρή επίγευση. Κράτησε κακία στον Πολ.

Θέλησε να κάνει τα πράγματα σωστά. Για να ησυχάσει, πήγε σε ένα γραφείο ευρέσεως εργασίας που είχε μόλις ανοίξει στη γειτονιά. Ένα μικρό γραφείο, με απλή διακόσμηση, που το είχαν δυο νέες γυναίκες, τριαντάρες. Η τζαμαρία ήταν βαμμένη ανοιχτογάλανη και στολισμένη με αστεράκια και μικρές χρυσές καμΐλες. Η Μιριάμ χτύπησε. Μέσα από το τζάμι, η ιδιοκτήτρια την κοίταξε καλά καλά. Σηκώθηκε αργά και έβγαλε το κεφάλι της στο άνοιγμα της πόρτας.

«Παρακαλώ;»

«Καλή σας μέρα».

«Έρχεστε για εγγραφή; Χρειαζόμαστε έναν πλήρη φάκελο. Βιογραφικό σημείωμα και υπογεγραμμένες συστατικές επιστολές από τους προηγούμενους εργοδότες σας».

«Όχι, δεν έρχομαι γι' αυτό. Για τα παιδιά μου πρόκειται. Ψάχνω νταντά».

Το πρόσωπο της κοπέλας άλλαξε τελείως. Έδειξε χαρούμενη που υποδεχόταν μια πελάτισσα και ακόμα πιο αμήχανη με το λάθος της. Αλλά πού να φανταστεί ότι αυτή η κουρασμένη γυναίκα με τα πυκνά κατσαρά μαλλιά ήταν η μητέρα του όμορφου μικρού κοριτσιού που κλαψούριζε στο πεζοδρόμιο;

Η υπεύθυνη άνοιξε έναν μεγάλο κατάλογο και η Μιριάμ έσκυψε να τον μελετήσει. «Καθίστε», της πρότεινε. Δεκάδες φωτογραφίες γυναικών, Αφρικανές και Φιλιπ-

πινέζες οι περισσότερες, παρήλαυναν μπροστά στα μάτια της Μιριάμ. Η Μιλιά διασκέδαζε. Έλεγε: «Κοίτα τι κακάσχημη που είναι αυτή!» Η Μιριάμ τη μάλωνε και με βαριά καρδιά ξαναγύριζε στα θολά αυτά και κακοστημένα πορτρέτα, όπου καμία γυναίκα δε χαμογελούσε.

Η υπεύθυνη της έφερνε αηδία. Η υποκρισία της, το στρογγυλό, κοκκινωπό της πρόσωπο, η εσάρπα της, λιωμένη στον λαιμό. Ο ολοφάνερος ρατσισμός της προ ολίγου. Με όλα αυτά, ήθελε να φύγει. Της έσφιξε το χέρι. Υποσχέθηκε ότι θα το συζητήσει με τον άντρα της και δεν ξαναπάτησε. Πήγε όμως και έβαλε μόνη της μια αγγελία στα μαγαζιά της γειτονιάς. Ακολουθώντας τη συμβουλή μιας φίλης της, κατέκλυσε τις σχετικές ιστοσελίδες στο διαδίκτυο με αγγελίες που έλεγαν «επείγον». Μια βδομάδα μετά είχε δεχτεί έξι τηλεφωνήματα.

Την νταντά αυτή την περιμένει σαν σωτήρα, κι ας τρέμει στην ιδέα ότι θα αφήσει τα παιδιά της. Ξέρει τα πάντα γι' αυτά και θα ήθελε τη γνώση αυτή να την κρατήσει μυστική. Ξέρει τις προτιμήσεις, τις μανιές τους. Μαντεύει αμέσως όταν κάποιος από τα δύο είναι άρρωστο ή λυπημένο. Δεν τα έχει αφήσει ποτέ από τα μάτια της, πεπεισμένη ότι κανείς δεν μπορεί να τα προστατεύσει όπως εκείνη.

Από την ώρα που γεννήθηκαν, φοβάται τα πάντα.

Πάνω από όλα φοβάται μην πεθάνουν. Δεν το κουβεντιάξει ποτέ, ούτε με τους φίλους της ούτε με τον Πολ, αλλά είναι σίγουρη ότι όλοι κάνουν τέτοιες σκέψεις. Είναι βέβαιη ότι τους έχει τύχει, όπως και σε εκείνη, να κοιτάζουν το παιδί τους να κοιμάται και να αναρωτιούνται πώς θα ήταν αν το κορμάκι αυτό ήταν νεκρό, αν τα ματάκια του είχανε κλείσει για πάντα. Δεν μπορεί να το παλέψει. Το μυαλό της γεννάει φρικτά σενάρια που τα αποδιώχνει κουνώντας το κεφάλι της, λέγοντας προσευχές, χτυπώντας ξύλο κι αγγίζοντας το χέρι της Φατιμά*, που το κληρονόμησε από τη μητέρα της. Ξορκίζει τη μοίρα, την αρρώστια, τα ατυχήματα, τις διεστραμμένες ορέξεις των κακών. Τη νύχτα ονειρεύεται ότι εξαφανίζονται ξαφνικά, μέσα σε ένα αδιάφορο πλήθος. Φωνάζει: «Πού είναι τα παιδιά μου;» κι ο κόσμος γελάει. Την περνούν για τρελή.

* Ένα ματάκι μέσα σε μια παλάμη, φυλαχτό που φέρνει καλή τύχη και διώχνει το κακό στους μουσουλμάνους· αλλιώς, *χάμσα*. Το αντίστοιχο στους Εβραίους ονομάζεται «χέρι της Μίριαμ», ενώ οι χριστιανοί της Ανατολής το ονόμαζαν «χέρι της Μαρίας».

Αργησε. Δεν ξεκινάμε καλά». Ο Πολ αδημονεί. Πηγαίνει στην πόρτα και κοιτάζει από το ματάκι. Είναι δύο και τέταρτο και η πρώτη υποψήφια, μια Φιλιππινέζα, ακόμη να έρθει.

Στις δύο και είκοσι, η Ζιζί χτυπάει μαλακά την πόρτα. Η Μιριάμ πάει να της ανοίξει. Παρατηρεί αμέσως ότι η γυναίκα έχει πολύ μικρά πόδια. Παρ' όλο το κρύο, φοράει πάνινα παπούτσια και λευκές κάλτσες με βολάν. Είναι πενηντάρα κι έχει πόδια μικρού παιδιού. Είναι αρκετά κομψή, με τα μαλλιά κοτσίδα που της φτάνει ως τη μέση της πλάτης. Ο Πολ τής επισημαίνει ξερά ότι έχει αργήσει και η Ζιζί σκύβει το κεφάλι και ψελλίζει δικαιολογίες. Μιλάει πολύ κακά γαλλικά. Ο Πολ ξεκινάει ανόρεχτα μια συζήτηση στα αγγλικά. Η Ζιζί μιλάει για την πείρα της. Για τα παιδιά της, που τα έχει αφήσει πίσω στη χώρα της, για το πιο μικρό που δεν το έχει δει δέκα χρόνια τώρα. Δε θα την προσλάβει. Της κάνει μερικές ερωτήσεις για τους τύπους και στις δύο μισι τη συνοδεύει στην έξοδο. «Θα σας τηλεφωνήσουμε. Thank you».

Ακολουθεί η Γκρέις, από την Ακτή Ελεφαντοστού,

χαμογελαστή και χωρίς χαρτιά. Η Καρολίν, μια πολύ χοντρή ξανθιά με άλουστα μαλλιά, που σε όλη τη συνέντευξη παραπονιέται για την πλάτη της που πονάει και τον φλεβίτη της. Η Μαλίκα, μια Μαροκινή κάποιας ηλικίας, η οποία τονίζει τα είκοσι χρόνια που έχει στο επάγγελμα και πόσο αγαπάει τα παιδιά. Η Μιριάμ ήταν απολύτως σαφής. Δε θέλει να προσλάβει μια Βορειοαφρικανή να προσέχει τα μικρά. «Δε θα ήταν καθόλου άσχημα», προσπαθεί να την πείσει ο Πολ. «Θα τους μιλάει και αραβικά, αφού εσύ δε θες να τους μιλάς». Αλλά η Μιριάμ είναι κατηγορηματική. Φοβάται μήπως δημιουργηθεί μια σιωπηρή συννεοχή, μια οικειότητα ανάμεσά τους. Μήπως η άλλη αρχίσει να της κάνει παρατηρήσεις στα αραβικά. Να της διηγείται τη ζωή της και σε λίγο να της ζητάει χίλια δυο πράγματα στο όνομα της κοινής γλώσσας και της κοινής θρησκείας τους. Ήταν ανέκαθεν επιφυλακτική απέναντι στην αλληλεγγύη των μεταναστών, όπως την ονόμαζε.

Και μετά ήρθε η Λουίζ. Όταν διηγείται αυτή την πρώτη συνέντευξη, η Μιριάμ τρελαίνεται να λέει πάντα ότι τα πράγματα ήταν απολύτως ξεκάθαρα. Σαν κεραυνοβόλος έρωτας. Επιμένει κυρίως στη συμπεριφορά της κόρης της. «Εκείνη τη διάλεξε», της αρέσει να διευκρινίζει. Η Μιλά είχε μόλις σηκωθεί από τον μεσημεριανό

της ύπνο, την είχαν ξυπνήσει οι στριγκλιές του αδελφού της. Ο Πολ πήγε να πάρει το μωρό, με τη μικρή από πίσω, μες στα πόδια του. Η Λουίζ σηκώθηκε. Η Μιριάμ περιγράφει αυτή τη σκηνή μαγεμένη ακόμη από τη σιγουριά της νταντάς. Η Λουίζ πήρε μαλακά τον Αντάμ από την αγκαλιά του πατέρα του και έκανε ότι δε βλέπει τη Μιλά. «Πού είναι η πριγκίπισσα; Νόμιζα ότι είδα μια πριγκίπισσα, αλλά πάει, χάθηκε». Η Μιλά έσκασε στα γέλια και η Λουίζ συνέχισε το παιχνίδι της, ψάχνοντας τη μυστηριώδη πριγκίπισσα στις γωνίες, κάτω από το τραπέζι, πίσω από τον καναπέ.

Της κάνουν κάποιες ερωτήσεις. Η Λουίζ λέει ότι ο άντρας της έχει πεθάνει, η κόρη της η Στεφανί έχει μεγαλώσει –«κοντεύει τα είκοσι, απίστευτο»–, ότι έχει πολύ χρόνο. Δίνει στον Πολ ένα χαρτί με τα ονόματα των προηγούμενων εργοδοτών της. Μιλάει για τους Ρουβιέ, που βρίσκονται πάνω πάνω στον κατάλογο. «Εμείνα μαζί τους πολύ καιρό. Είχαν κι αυτοί δυο παιδιά. Δυο αγόρια». Ο Πολ και η Μιριάμ γοητεύονται από τη Λουίζ, από την ήρεμη όψη, το ειλικρινές χαμόγελο, τα χείλη της που δεν τρέμουν. Δείχνει να μην μπορεί να την ταραξει τίποτα. Έχει το βλέμμα μιας γυναίκας που μπορεί όλα να τα ακούσει και όλα να τα συγχωρήσει. Το πρόσωπό της είναι σαν μια γαλήνια θάλασσα, που κανείς δεν μπορεί να φανταστεί τις αβύσσους της.

Το ίδιο βράδυ, τηλεφωνούν στο ζευγάρι του οποίου

το τηλέφωνο τους έδωσε η Λουίζ. Απαντά μια γυναίκα, κάπως ψυχρά. Όταν ακούει το όνομα της Λουίζ, αλλάζει αμέσως τόνο. «Η Λουίζ; Είστε πολύ τυχεροί που τη βρήκατε. Ήταν σαν δεύτερη μητέρα για τα παιδιά μου. Πραγματικά σπάραξε η καρδιά μας όταν χρειάστηκε να την αποχωριστούμε. Ένα θα σας πω μόνο: εκείνη την εποχή, για να την κρατήσουμε, μέχρι που είχα σκεφτεί να κάνω τρίτο παιδί».

Όταν η Μιριάμ, μητέρα δύο μικρών παιδιών, αποφασίζει, παρά την απροθυμία του άντρα της, να επιστρέψει στην ενεργό δράση και στη δικηγορία, το ζευγάρι ψάχνει για νταντά. Έπειτα από αυστηρή επιλογή, προσλαμβάνουν τη Λουίζ, που πολύ γρήγορα κερδίζει την αγάπη των παιδιών και σταδιακά κατακτά μια θέση στην οικογένεια. Σιγά σιγά στήνεται μια παγίδα αλληλεξάρτησης μεταξύ των μελών, που θα οδηγήσει στην τραγωδία.

Μέσα από τις περιγραφές του νεαρού ζευγαριού και της μυστηριώδους νταντάς, αποκαλύπτεται η εποχή μας και ο τρόπος που αντιμετωπίζει την αγάπη, την παιδεία, τις σχέσεις εξουσίας, το χρήμα, τις ταξικές και πολιτισμικές προκαταλήψεις.

**Θρίλερ και ψυχογράφημα ταυτόχρονα, ένα βιβλίο που δικαίως
τιμήθηκε με το βραβείο Goncourt.**

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psichogios.gr

ISBN: 978-618-01-1989-3

9 786180 119893

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 19370

ΓΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΜΕ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ